

orde was gesteld – deze had namelijk, enkele dagen voordat van Mook in Den Haag arriveerde, aan Schermerhorn (niet aan de overige ministers!) een memorandum voorgelegd¹ waarin hij had gesteld dat dat recht inderdaad moest worden erkend, zij het op een afscheiding ‘eerst na een zeker getal jaren, bijv. dertig.’

Van Mooks denkbeelden werden op 21 december door het kabinet besproken.² Logemann voegde eraan toe dat ‘het vrijwillig samengaan’ (dat impliceerde het recht op afscheiding) ‘het allesbeheersende punt’ was: ‘Ons werk in Indië is’, zei hij, ‘voorlopig onmisbaar. Wat zou er anders bijvoorbeeld van de vrijheid van godsdienst terecht komen? Doch aan het eind zal moeten staan de vrije lotsbepaling van Indonesië.’ Slechts één der ministers wees al deze gedachtengangen af: Ringers, die zich tegen alle onderhandelingen uitsprak – de overigen hadden daar in beginsel geen bezwaar tegen, zij het dat wèl kritische opmerkingen werden gemaakt bij het betoog van Logemann. Zo vroeg Drees zich af hoe het koninkrijk waarvan een federatief Indonesië een zelfstandig deel zou zijn, moest worden geconstrueerd en ook betwijfelde deze of het verstandig was, ‘wanneer men thans uitdrukkelijk zou zeggen: ‘Na zoveel jaar kun je je eigen weg gaan.’ Daardoor zou op dit moment de gehele zaak een veel pijnlijker karakter krijgen’ – zulk een aankondiging zou immers koren zijn op de molen van allen die niets van onderhandelingen wilden weten. Er werd besloten dat een door Schermerhorn gepresideerde commissie uit de ministerraad samen met van Mook een plan zou opstellen dat, alvorens aan de Republiek te worden voorgelegd, besproken zou worden met de Britse *Labour*-regering, welke feitelijke hulp nodig was voor de uitrusting der uit te zenden versterkingen.

Het door de ministeriële commissie opgestelde plan³ hield in dat de regering van het koninkrijk zou bestaan uit de Kroon, uit een rijkskabinet (acht ministers voor Nederland, vijf voor Indonesië, één voor de Antillen en één voor Suriname), en uit een adviserende rijksraad (met evenveel leden voor Nederland als voor Indonesië en enkele leden voor de Antillen en Suriname) en dat die gehele constructie, die eerst nog op een Rijksconferentie zou worden besproken, ‘na vijf-en-twintig jaren’ plaats zou maken voor een nieuwe ‘op de grondslag van een volledig en vrijwillig deelgenootschap’ – was Nederland evenwel van mening dat het na die vijf-en-twintig jaar nog niet verantwoord zou zijn, Indonesië

¹ Tekst: a.v., p. 330. ² Notulen: a.v., p. 397 e.v. ³ Tekst: a.v., p. 422 e.v.